ЗАВДАННЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ ЯК ДЕРЖАВНОГО ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ СПЕЦІАЛЬНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Володимир Володимирович СТОРОЖЕНКО,

здобувач Науково-дослідного інституту публічного права

Центральне місце у структурі правового статусу Служби безпеки України, як і будь-якого іншого правоохоронного органу держави, займають завдання, які є практичним орієнтиром, що характеризують роботу даного відомства. Так, слово «завдання» тлумачиться як наперед визначений, запланований для виконання обсяг роботи, справа; настанова, розпорядження виконати певне доручення; мета, до якої прагнуть; те, що хочуть здійснити; те, що призначено для виконання, доручення [1, с.284;2;3;4 с.88]. А відтак, завдання Служби безпеки України – це передбачені законодавством України ключові мікроцілі цілі діяльності СБУ, які необхідно вирішити на шляху до досягнення кінцевої мети.

Так, стаття 2 Закону України «Про Службу безпеки України» закріплює: «на Службу безпеки України покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. До завдань Служби безпеки України також входить попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень проти миру і безпеки людства, тероризму та інших протиправних дій, які безпосередньо створюють загрозу життєво важливим інтересам України» [5].

Проте, варто наголосити, що Закон України «Про Службу безпеки України» – це не єдина правова засада діяльності СБ України, як державного правоохоронного органу спеціального призначення. Його робота основується на системі законодавчих положень, які, в додаток до загальних, визначають спеціальні завдання вказаного відомства. Наприклад, як суб'єкт сектору безпеки і оборони України, СБУ, згідно до Закону України «Про національну безпеку України», є державним органом спеціального призначення з правоохоронними функціями, що забезпечує державну безпеку, здійснюючи з неухильним дотриманням прав і свобод людини і громадянина: 1) протидію розвідувально-підривній діяльності проти України; 2) боротьбу з тероризмом; 3) контррозвідувальний захист державного суверенітету, конституційного ладу і територіальної цілісності, оборонного і науково-технічного потенціалу, кібербезпеки, інформаційної безпеки держави, об'єктів критичної інфраструктури; 4) охорону державної таємниці [6].

Відповідно до Закону України «Про розвідку», оперативні підрозділи Центрального управління Служби безпеки України, що здійснюють контррозвідувальну діяльність, відповідно до Закону можуть проводити розвідувальні заходи з метою отримання інформації в інтересах контррозвідки. В рамках

© Стороженко В. В., 2021

своєї діяльності вони виконують завдання розвідки, до яких відноситься: 1) своєчасне забезпечення споживачів розвідувальною інформацією; 2) сприяння реалізації національних інтересів України; 3) протидія зовнішнім загрозам національній безпеці України у визначених законом сферах [7].

Спеціальні цілі роботи СБУ також зумовлено її статусом, як суб'єкта ОРД та контррозвідувальної діяльності. Так, за Законом України «Про оперативно-розшукову діяльність» завданням ОРД визначено пошук і фіксація фактичних даних про протиправні діяння окремих осіб та груп, відповідальність за які передбачена Кримінальним кодексом України, розвідувально-підривну діяльність спеціальних служб іноземних держав та організацій з метою припинення правопорушень та в інтересах кримінального судочинства, а також отримання інформації в інтересах безпеки громадян, суспільства і держави [8].

Окремо звернутись також варто до положень Закону України «Про контррозвідувальну діяльність», відповідно до якого завданнями СБУ є: добування, аналітична обробка та використання інформації, що містить ознаки або факти розвідувальної, терористичної та іншої діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України; протидія розвідувальній, терористичній та іншій діяльності спеціальних служб іноземних держав, а також організацій, окремих груп та осіб на шкоду державній безпеці України; розроблення і реалізація заходів щодо запобігання, усунення та нейтралізації загроз інтересам держави, суспільства та правам громадян [9].

Отже, на сьогоднішній день Служба безпеки України виконує велике коло різноманітних завдань, які покладаються на неї як цільовим Законом України «Про Службу безпеки України», так і окремими законодавчими актами, що визначають правове положення відомства у вузьких секторах суспільно-правових відносин, як-то: кримінальному процесі, розвідці, системі безпеки та оборони України, тощо. При цьому, необхідно відмітити, що існуючий нормативно-правовий матеріал є непослідовним та надмірно розпорошеним. Закон України «Про Службу безпеки України» остаточно не встановлює весь перелік завдань відомства, а інші законодавчі акти часто дублюють положення одне одного, або перетинаються. Це є негативним чинником, який ускладнює правове регулювання роботи СБУ. На нашу думку, його виправлення потребує внесення змін до статті 2 цільового Закону, в рамках якої необхідно закріпити наступний, упорядкований та більш логічний з огляду на правовий статус СБУ перелік завдань: 1) здійснення кримінального провадження за рахунок досудового розслідування фактів вчинення кримінальних правопорушень проти миру, безпеки людства та інших караних діянь, що входять до підслідності Служби безпеки України; 2) здійснення контррозвідувальної та оперативно-розшукової діяльності відповідно до підстав та в порядку передбаченому законодавством України; 3) здійснення розвідки в межах повноважень, покладених на СБУ; 4) забезпечення і охорона державної таємниці; 5) боротьба та протидія тероризму; 6) захист державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

© Стороженко В. В., 2021

Список використаних джерел:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2002. 1440 с.

2. Завгородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. 3-тє вид., випр. та доп. К.: Т-во „Знання”, КОО, 2000. 587 с.

3. Етимологічний словник української мови. К.: Наукова думка, 1989. Т. 3. 570 с.

4. Касьяненко Л.М. Правові основи здійснення фінансового контролю органами державної податкової служби України: дисертація. Ірпінь: Національна академія державної податкової служби України. 2004. 230 с.

5. Про Служби безпеки України: закон від 25.03.1992 №2229-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №27. Ст.382.

6. Про національну безпеку України: закон від 21.06.2018 №2469-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2018. №31. Ст.241.

7. Про розвідку: закон від 17.09.2020 №912-IX. Офіційний вісник України. 2020. №86. Ст.2761.

8. Про оперативно-розшукову діяльність: закон від 18.02.1992 №2135-XII. Відомості Верховної Ради України. 1992. №22. Ст.303.

9. Про контррозвідувальну діяльність: закон від 26.12.2002 №374-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. №12. Ст.89.

© Стороженко В. В., 2021